

Notă de fundamentare
privind Proiectul de Ordin privind instituirea unor reguli pe piața de echilibrare, propus ca document de discuție

Prin prezentul proiect de ordin, se propune revizuirea *Ordinului nr. 33 din 30 august 2012 privind instituirea unor reguli pe piața de echilibrare aplicabile producției de energie electrică ce beneficiază de sisteme de promovare*, în principal ca urmare a apariției HG nr. 138/2013, emis în temeiul art. 5 alin. (3) din Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și gazelor naturale, articol care prevede:

Prin hotărâre a Guvernului, pentru rațiuni legate de siguranța alimentării cu energie electrică, se poate acorda acces garantat la rețelele electrice pentru energia electrică produsă în centrale electrice care utilizează combustibili din producția internă, dar numai pentru cantități anuale corespunzătoare unei energii primare de maximum 15% din cantitatea totală de combustibil echivalent, necesară pentru a produce energia electrică aferentă consumului brut final al țării.

Prin această hotărâre, Guvernul României a instituit, alături de alte drepturi, **acces garantat** pentru energia electrică produsă de CTE Mintia (aparținând CE Hunedoara) și de CE Oltenia, precum și **dispecerizarea cu prioritate** a energiei electrice produse de aceste centrale, *în condițiile reglementărilor emise de ANRE.*

În condițiile în care:

- Directiva CE nr. 72/2009 prevede, la art. 15 (4), că statele membre pot dispune, din motive de siguranță a alimentării, **dispecerizarea cu prioritate** a instalațiilor de producere care folosesc combustibili indigeni, în anumite limite;
- Legea nr. 123/2012 a preluat această dispoziție prevăzând posibilitatea de acordare a **accesului garantat** la rețele;
- iar HG nr. 138/2013 prevede atât **accesul garantat** (a cărui definiție din lege este: *ansamblul de reguli și condiții tehnice și comerciale prin care unor categorii de producători aflate sub incidența unei scheme de sprijin adoptate la nivel național li se garantează preluarea în rețeaua electrică a unor cantități de energie electrică ce au fost contractate pe piața concurențială sau pe baza unor obligații de achiziție stabilite în baza prezentei legi*), cât și **dispecerizarea cu prioritate** a energiei produse de aceste centrale,

ANRE a luat act de prevederile ultimului act de legislație primară (HG nr. 138/2013) și a considerat necesar să transpună prevederile acestuia în legislația secundară, și anume modificând Ordinul ANRE nr. 33/2012, care explicita modul de integrare în funcționarea pieței de echilibrare a prevederilor privind **accesul garantat** și **dispecerizarea cu prioritate**, prevăzute atunci *doar pentru energia electrică din surse regenerabile de energie* (în conformitate cu prevederile Legii nr. 220/2008, cu modificările și completările ulterioare) și pentru cea produsă în *cogenerare de înaltă eficiență*.

Ordinul ANRE nr. 33/2012 a prevăzut includerea obligației de dispecerizare cu prioritate și accesului garantat la rețele în regulile de funcționare a pieței de echilibrare prin rezervarea unor prețuri minime de ofertă pe piața de echilibrare (PE) pentru unitățile dispecerizabile care beneficiau de aceste drepturi conform legislației primare.

Astfel, unitățile dispecerizabile eoliene, solare și hidro aflate în situații de hidraulicitate ridicată, precum și unitățile de cogenerare pentru energia electrică produsă în cogenerare de înaltă eficiență, puteau oferta cu prețul minim de 0,1 lei/MWh, ceea ce le oferea avantajul de a li se reduce puterea de-abia după ce fuseseră reduse toate unitățile care nu beneficiau de aceeași prioritate; cu același preț minim puteau oferta și unitățile nucleare, din considerente de siguranță a funcționării SEN, având în vedere flexibilitatea redusă a acestora.

O prioritate mai redusă era acordată unităților dispecerizabile funcționând pe baza altor E-RES, considerate ca având posibilități de stocare a resursei primare, cărora li s-a rezervat prețul minim de ofertă de 5 lei/MWh.

Toate celelalte unități dispecerizabile din SEN puteau oferta cu prețul de minim de 10 lei/MWh, în această categorie încadrându-se și unitățile termo pe bază de cărbune ale CE Hunedoara și CE Oltenia.

Totodată, se prevedea ca înainte de trecerea la categoria de prețuri minime de 5 lei/MWh, reducerea să se facă pentru energia produsă în plus față de cea notificată în piața de echilibrare de către unitățile dispecerizabile eoliene și solare, transpunându-se astfel obligația accesului garantat.

Proiectul de ordin care face obiectul prezentului document propus spre dezbatere, prevede includerea unităților CE Hunedoara și CE Oltenia prevăzute în HG nr. 138/2013, în limitele capacităților și pe perioada menționată în acest HG, în categoria unităților dispecerizabile care pot oferta pe piața de echilibrare cu prețul minim de 0,0 lei/MWh (prețul de 0,1 lei/MWh din Ordinul nr. 33/2012 fiind înlocuit de cel de 0,00 lei/MWh).

O altă modificare față de prevederile Ordinului nr. 33/2012, referitoare la regulile privind prioritatea, este aceea că în cadrul *ofertelor cu același preț*, reducerea să se facă în trepte proporționale cu puterea notificată pentru fiecare interval orar, rotunjite la multiplu de 1 MWh/h, în timp ce Ordinul nr. 33/2012 prevedea reducerea în trepte de câte 20% din puterea instalată, rotunjite la multiplu de 10 MWh/h. Această modificare a rezultat din experiența de funcționare în baza prevederilor Ordinului nr. 33/2012 și se preconizează să conducă la reduceri de putere mai uniforme și corelate cu punctul de funcționare. Astfel, conform prevederilor în vigoare, treptele de 20% din puterea instalată și îndeplinind în același timp condiția de 10 MW/ 20 MW/ 30 MW etc., erau de natură să conducă mai degrabă la reducerea puterii unităților dispecerizabile cu puteri instalate mari, indiferent de sarcina la care funcționau acestea, iar cantitățile pentru care se dispunea reducerea erau fie prea mari, fie prea mici în raport cu puterea la care funcționa unitatea și cu puterea necesară pentru echilibrarea SEN, dezavantaje care sunt eliminate prin modificarea propusă.

Totodată, s-a considerat oportun ca în acest ordin să fie incluse și prevederi în aplicarea dispozițiilor art. 75 alin. (2) din Legea nr. 123/2012, care se referă la obligația ANRE de a stabili un **mecanism de corelare** a prețului orar de ofertă pe PE cu prețul de închidere a Pieței pentru Ziua Următoare (PIP al PZU).

S-a avut în vedere, de asemenea, și coroborarea acestor prevederi cu faptul că situațiile de limitare a prețurilor pe o piață centralizată sunt explicitate clar de Legea nr. 123/2012, care, la art. 80 (1), prevede:

(1) În situații de dezechilibre majore între cerere și ofertă și disfuncționalități evidente ale pieței de energie electrică, Guvernul, la propunerea ANRE și cu avizul Consiliului Concurenței, poate limita creșterea excesivă a prețurilor/tarifelor sau blocarea acestora pentru o perioadă

determinată de maximum 6 luni, perioadă ce poate fi prelungită succesiv pentru durate de câte cel mult 3 luni, cât timp persistă circumstanțele ce au determinat adoptarea respectivei decizii, prin:

*a) **fixarea unei limite superioare a prețului** pe o piață centralizată;*

*b) **limitarea venitului din activitatea reglementată.***

O consecință a acestor prevederi este **necesitatea eliminării** limitei existente a prețurilor de ofertă pe PE, de 450 lei/MWh, prevăzută în Ordinul nr. 33/2012 la art. 3 alin. (1) lit. b). Deoarece pentru PIP pe PZU nu este impusă nicio limită, iar ANRE trebuie să coreleze cele două piețe, se consideră că introducerea unei dependențe între prețul de ofertă pe PE și PIP al PZU nu reprezintă impunerea unei limite, ci răspunde obligației de corelare.

În scopul adaptării la aceste dispoziții legale, ANRE a inițiat un proiect de ordin pe care l-a supus dezbaterii publice ca document de discuție prin postarea sa pe site-ul ANRE în data de 14.05.2013.

Documentul de discuție supus dezbaterii publice se caracteriza, din punct de vedere al soluției de corelare a prețurilor de ofertă pe PE cu cele de închidere pe PZU, prin limitarea **inferioară** a prețurilor pentru ofertele de **creștere** de putere pe PE cu prețul de închidere al PZU (PIP) pe intervalul orar respectiv, concomitent cu limitarea **superioară** a prețurilor ofertelor de **reducere** de putere pe PE, cu același preț de închidere al PZU (PIP);

Totodată, **documentul de discuție** includea păstrarea restricției ca **diferența între prețul maxim și prețul minim** al ofertelor pe PE pentru portofoliul de unități dispecerizabile de aceeași categorie al unui producător/consumator dispecerizabil să nu fie mai mare de **150 lei/MWh**. Se face precizarea că prevederile în vigoare includ aceeași restricție, de 150 lei/MWh, dar aceasta se aplică pentru **fiecare unitate dispecerizabilă și la nivelul unei zile**, în timp ce soluția propusă a avut în vedere aplicarea restricției **pe fiecare interval orar** și aplicarea sa **pe portofoliul de unități** al participantului. În acest mod se urmărește creșterea posibilității de adecvare la portofoliul de unități disponibile ale unui producător și la regimul lor de funcționare, stimulând utilizarea unităților flexibile, în general mai scumpe, dar și limitarea posibilităților ca producătorii cu multe unități și putere de piață să influențeze prețurile de deficit și excedent, în tentativa de a-și crește nejustificat potențialul profit obținut din participarea la piața de echilibrare, prin ofertarea unor prețuri foarte mari la creștere, respectiv foarte mici la scădere, independent de condițiile lor tehnice.

O parte din observațiile transmise de părțile interesate s-au referit la:

- modalitatea de corelare a prețurilor de ofertă pe PE cu PIP al PZU, care limita, practic, prețurile de ofertă la creștere la valoarea PIP + 150 lei/MWh;
- majorarea/eliminarea limitei ecartului între prețul maxim și prețul minim de ofertă pe PE, justificate de pericolul de faliment pentru unii producători datorită prevederilor constrângătoare privind oferta pe PE și pericolul de manipulare a PZU și de imposibilitatea gestionării resurselor de apă datorită ecartului prețului de ofertă pe PE aplicat la portofoliul de unități al unui producător;
- pierderea de relevanță a PIP pe PZU din cauza ofertelor producătorilor beneficiari de scheme de sprijin.

Acestea au căpătat o relevanță sporită în contextul valorilor mici ale PIP pe PZU realizate în ultima perioadă, caracterizată de consum scăzut și hidrologie ridicată, precum și de creșterea ponderii energiei pe bază de surse regenerabile, susținute prin scheme de sprijin.

Astfel, avantajele documentului de discuție propus inițial, și anume:

- limitarea exercitării de comportamente inadecvate/abuz pe PE ale/al participanților, în condițiile existenței unei concentrări mari/poziții dominante pe această piață,
- impunerea relației corecte din punct de vedere economic între prețul de deficit, PIP și prețul de excedent, care să încurajeze participanții să intre echilibrați în piața de echilibrare,
- realizarea unui preț de excedent nu foarte mic și a unui preț de deficit nu foarte mare, dar care să încadreze PIP

au fost reevaluate, luându-se totodată în considerare și necesitatea ca piața de energie electrică din România să parcurgă treptat etapele către liberalizarea completă și integrarea în piața internă unică europeană.

În acest sens, apariția documentului de discuție al codului de rețea elaborat de ENTSO-E cu privire la piața de echilibrare, care prevede liste comune reprezentând ordinea de merit pentru ofertele pe piața de echilibrare din zonele de echilibrare coordonată, realizate pentru produse identice, evidențiază necesitatea ca pe piața de echilibrare din România să se elimine, treptat, toate restricțiile, pentru a se putea asigura un mediu nediscriminatoriu odată cu integrarea în piața regională, concomitent cu întărirea mecanismelor de supraveghere și colaborare instituțională în vederea penalizării abaterilor de la comportamentul concurențial corect.

Ca urmare a acestor reevaluări, ANRE a elaborat un nou document – faza de **Proiect** a ordinului, supus în prezent dezbaterii publice, care prevede corelarea ofertelor pe PE cu PIP prin fixarea domeniului prețurilor de ofertă pe PE la valori mai mici decât **PIP + 450 lei/MWh**. Și în această variantă se păstrează restricția ca **diferența între prețul maxim și prețul minim** al ofertelor pe PE pentru portofoliul de unități dispecerizabile de aceeași categorie al unui producător/consumator dispecerizabil să se situeze într-un domeniu limitat, propunerea fiind ca această valoare să crească la **250 lei/MWh**.

Se face precizarea că nici Legea nr. 123/2012, nici Legea nr. 160/2012 nu prevăd explicit posibilitatea/atribuția ANRE de a impune astfel de restricții, singura dispoziție care permite această abordare fiind aceea de la art. 9 lit. y) din Legea nr. 160/2012, care prevede că ANRE *desfășoară investigații cu privire la funcționarea piețelor energiei electrice și decide și impune orice măsuri proporționale necesare pentru promovarea unei concurențe efective și pentru asigurarea unei funcționări corespunzătoare a pieței*.

În urma evaluărilor sintetice cu privire la domeniul de variație a costurilor variabile, aplicate portofoliilor de UD ale producătorilor din România, ANRE apreciază că prin mărirea acestui ecart, se acoperă în întregime diferența dintre costul variabil maxim și cel minim la nivelul oricărui tip de portofoliu, astfel încât impunerea acestei restricții să nu contrazică fundamentele economice ale participării producătorilor pe PE. Totodată, s-a optat pentru păstrarea unei restricții privind acest ecart, încă o perioadă de timp, în care se va analiza comportamentul participanților cu putere de piață și eficiența și rapiditatea măsurilor de blocare și penalizare a comportamentelor inadecvate. De asemenea, se are în vedere că în perioada următoare va începe aplicarea prevederilor REMIT (Regulamentul UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie), cuprinzând și monitorizarea ofertelor și tranzacțiilor pe PE la nivelul ACER (Agenția pentru cooperarea reglementatorilor din domeniul energiei), ceea ce, alături de implicarea directă a Consiliului Concurenței în acest domeniu, va permite ANRE să se asigure că la momentul

eliminării oricărei restricții, funcționează eficient toate mecanismele de descurajare/penalizare a comportamentelor anticoncurențiale.

ANRE consideră că noul document (faza de Proiect) propus dezbaterii publice, prezintă următoarele avantaje:

- corelarea cu PIP permite o mai mare *flexibilitate* și asigură adaptarea ofertei fiecărui producător la condițiile economice care îl caracterizează;
- există o probabilitate mai mare ca oferta pe PE a oricărui producător să-i acopere costurile variabile, inclusiv în perioadele cu prețuri foarte mici pe PZU, permițând ca pe PE să poată participa toți producătorii, fără teama de a înregistra pierderi; de asemenea, regula permite agregarea unui semnal de preț mai corect rezultat din funcționarea PE și astfel, încurajarea investițiilor în UD flexibile, absolut necesare în contextul creșterii ponderii producției intermitente, cu grad mare de volatilitate, de tip eolian/solar;
- există o tentație mai mică pentru furnizori de a manipula PZU în sensul scăderii PIP și totodată se stimulează intrarea echilibrată în PE, având în vedere potențialele prețuri mari de deficit;
- fiind mai puțin restrictive, regulile permit trecerea cu mai puține dificultăți la regimul ce va fi adoptat în viitor, pentru piața de echilibrare transfrontalieră;

În același timp, noul proiect păstrează propunerea anterioară privind **revizuirea criteriului de redistribuire a costurilor/veniturilor suplimentare** înregistrate din funcționarea PE la decontarea PRE, în sensul ca aceasta să se realizeze proporțional cu **valoarea măsurată a consumului** fiecărei PRE, față de regula în vigoare, care prevede repartizarea proporțional cu **valoarea prognozată a acestui consum**. Modificarea criteriului de repartizare răspunde mai bine condițiilor reale, consumurile măsurate având o relevanță mai mare decât cele prognozate. Alte modalități de repartizare a acestor costuri/venituri, propuse de participanți, vor fi analizate detaliat odată cu revizuirea integrală a regulilor de funcționare a PE și de decontare pe această piață, revizuire aflată în programul de reglementări al ANRE pentru anul 2013.

O altă modificare se referă la introducerea posibilității, pentru producătorii din surse eoliene și solare, de a face și oferte de creștere de putere, în situațiile în care prognoza cea mai recentă privind disponibilitatea resursei primare arată posibilitatea creșterii producției. Aceasta se poate realiza prin actualizarea oră de oră a disponibilității unității dispecerizabile respective, care este permisă pentru toate UD prin *Regulamentul de programare a unităților de producție și consumatorilor dispecerizabile*, aprobat prin Ordinul președintelui ANRE nr. 32/2013, dar cu exceptarea, pentru aceste unități, de la obligația de a furniza motivații, detalii și aprobarea de către dispecer a modificării de disponibilitate.

De asemenea, au fost revăzute prevederile privind aplicarea ordinii de merit la scădere, coroborat cu aplicarea priorității pe categorii și au fost incluse reguli explicite aplicabile ofertelor cu același preț, la scădere și creștere, care să țină seama de obligația dispecerizării cu prioritate a unităților cărora legislația primară le-a conferit acest drept.

În plus, a fost introdusă explicit obligația CN Transelectrica SA de a elabora proceduri pentru verificarea încadrării UD dintr-un portofoliu în categoriile de prioritate stabilite prin proiectul de ordin: E-SRE, cogenerare de înaltă eficiență, hidro cu hidraulicitate ridicată, unitățile nominalizate în HG nr. 138/2013, conform cantităților și pe perioada specificată în HG.

Față de faza anterioară, de document de discuție, a fost eliminată prevederea privind imposibilitatea solicitării de despăgubiri pentru certificatele verzi pierdute din cauza dispozițiilor de reducere, având în vedere că acest domeniu este reglementat de legislația primară (Legea nr. 220/2008 cu modificările ulterioare, inclusiv OUG nr. 57/2013) și de alte documente de legislație secundară aplicabile.

Și în documentul aflat la faza de proiect, ca și în documentul de discuție, se propune păstrarea măsurilor privind creșterea transparenței pieței de echilibrare prin publicarea ofertelor participanților dominanți, atâta vreme cât aceștia dețin această poziție timp de 3 luni consecutive, ca o măsură suplimentară de descurajare a comportamentelor abuzive.

Elaborator:

Direcția Generală Piață de Energie Electrică